

Fa'amatalaga e uiga ile Falepuipui mō Aiga

Multicultural
NSW

NUMBER EIGHT
PRISON PROJECT

Pu'eina o sē ua mōlia

Afai ae taofia se tagata ona o se moliaga ae lē finagalo leoleo e tatalaina le tagata i tua, e fuafua lava i le taimi o le aso, e mafai ona taofia i le po e tasi ona fa'atoa tulai lea i luma o le faamasinoga. A fia malamalama ile mea o lo'o tupu, vala'au le ofisa o leoleo i le mea e te manatu na ave ai i lē ua ave ma fa'afesili mo se avanoa e talanoa ai i le Pule o le ofisa o Leoleo.

Afai ae te'ena e le fa'amasinoga le tatalaina ole tagata i tua, e mafai ona ia nofo i totonu o le sela a le fa'amasinoga mo se vaitaimi umi (e mafai ona umi i ni aso) a'e le'i tu'uina atu i le nofoaga e taofia ai. O le a iai se tagata faigaluega mai le faamasinoga e ofoina atu se fesoasoani i le tagata ua falepuipui. E iai tulaga e mafai ona e asiasi ai pe maua mai ai fo'i se telefoni ia i latou pe a iai i totonu o le sela o le faamasinoga. (Silasila i le p 4). i le auala e su'e ai le mea o lo'o taofia ai le tagata o lou aiga.)

Afai e iai se popolega pe o le ā le umi e valaaicina ai le tagata o lou aiga, pāaa'ga poo lau uo i luma o le faamasinoga, telefoni i le ofisa e maua ai fa'amatalaga tau ile tulafono (LawAccess) poo se Matagaluega o tulafono fa'lēnu'u mo fa'amatalaga ma fautuaga.

E mafai ona fa'afeso'ota'i le ofisa e maua ai fa'amatalaga tau ile tulafono (LawAccess) e leai se totogi ile telefoni numera 1300 888 529. Mo le sue'ina o se Matagaluega o tulafono fa'alēnu'u (Community Law Centre) e latalata atu i lou nofoaga telefoni numera 9212 7333 pe asiasi ile upega tafa'ilagi
www.clcnsw.org.au

Tatalaina i tua

A mae'a ona taofia fa'apagota ma molia le tagata, e mafai ona iai se tulaga e tatala ai i tua. Afai e tatala i tua:

- E iai se tulaga e tatau ai ona sainia e lea tagata se pepa mo sona maliega e fa'amatu'u atu se tupetotogi pe a ia lē auai i le faamasinoga;
- E iai se tulaga e tatau ai i se tasi ona totogi se noataga (e masani lava o se vaega tupe), e ta'ua o le'tupe e tatala ai i tua', o le tu'utu'uga lea ia fa'amautinoa ai i le Faamasinoga e auai atu le tagata i lefaamasinoga pe a manaomia. O le tagata na te totogia le tupe e ta'ua o le ' tagata na totogia le noataga etatala ai i tua';
- o le tupe lea e tatala ai i tua e toe fa'af'o'i pe a mae'a le mataupu ma tula'i le tagata i luma o lefa'amasinoga i le aso ma le taimi atofaina;
- afai e lē auai lē ua mōlia ile faamasinoga i aso ma taimi atofaina, e lē toe maua le tupe na totogi o letatala i tua.

I le avea ai ma se tasi o le aiga o lē ua molia, atonu e te fa'alogina le mamafa o le tulaga i lea taimi ma fa'aosofia ai le fia loto fesoasoani e tuu atu se tupe e tatala ai i tua. Ae peita'i, afai e te lē gafatia e totogi lenei tupe - ma e ono lē toe maua mai fo'i – e tatau ona e mafaufau toto'a lelei ae e te le'i malie e totogi le tupe e tatala ai i tua.

E mafai ona te'ena le tatala i tua o lē ua molia pe afai e maua e le fa'amasinoga po'o leoleo o lo'o iai se tulaga lē taliaina ma āfaina ai pe afai e:

- lē mafai ona auai atu i le faamasinoga mo moliaga;
- fai se solitulafono matuiā a'o tatala i tua;
- lamatia le saogalemu o tagata ua āfaina, tagata taitoatasi poo le nuu;
- fa'alavelave i molimau po'o fa'amaumauga o molimau.

I mataupu e molia ai le tagata i ni solitulafono matuiā, e tatau ona te'ena le tatala i tua se'i vagana ua ia fa'aālia le mafuaaga e lē talafeagai ai lō latou taofia.

A o'o i luma o le faamasinoga, ia nofo sauni mo se taimi umi e fa'atali ai ona e tele mataupu o loo lisiina i aso. Atonu e mafai e le loia ona fa'ailoa mai le umi e ono faia ai le faamasinoga.

O aiga e o mai i le faamasinoga mai nuu i tua e tatau ona aumai se ato mo le po ina ne'i faia le faamasinoga i le aso e sosoo ai. Atonu e tatau foi i aiga ona fai ni fuafuaga mo se nofoaga e nonofo ai.

Fa'asalaga

Afai e fa'amaonia le mōliaga o le tagata, e ono faia loa le fa'asalaga p'o le i'uga ole fa'amasinoga, ae e masani ona tupu i se taimi mulimuli ane ina ia mafai ai ona lava sauni le loia.

Afai e lauina le fa'asalaga ole fale puipui ae o lo'o tatala i tua lea tagata, e ave sa'o loa i le to'ese.

E lē mafai ona e faatofā atu iā i latou ae le'i aveesea. O le fa'asalaga e mafai ona matuā fa'atupuina ai le fa'anoanoa. Afai e iai se tasi o le aiga e auai i le aso ole fa'amasinoga o lo'o mafatia i se ma'i ole tino po'o le mafaufau, e tatau ona latou fa'atasi ma se tasi e iloa lo latou tulaga ma mea e fai i se fa'alavelave fa'afuase'i.

E fa'afefea ona su'e lau uo po'o se tasi o lou aiga i le falepuipui

Afai e te mana'o i le nofoaga o se pagota, e mafai ona fa'afeso'ota'i le Nofoaga o Pagota mai le 8.30 ile taeao i le 4.30 ile afiafi - Aso Gafua i le Aso Faraile ile numera ole telefoni (02) 8346 1000.

Fa'aāauauina o

Feso'ota'iga

E saogalemū aiga i le fa'atumauina o so'otaga ma se tagata o le aiga ua iai i le falepuipui, e tusa lava pe fa'afaigata ona maua se taimi e asiasi ai pe tumau foi le feso'otaiga. O le'a iai se tulaga e fa'aoso ai le to'atama'i ona o tau o pasese, penisini ma isi tulaga e mafai ai ona taugata le asiasi atu i lē ua falepuipui, fa'apea le feagai ai ma le au faigaluega o le falepuipui.

Peita'i, o pagota e fa'atumauina le so'otaga ma ī latou aiga, e itiiti lava se tulaga e toe solitulafono ai pe a tatala i tua. O pagota fo'i e mafana ma lelei le mafuataga ma aiga e sili lō latou saogalemu i le taimi o le palola, ma soifua maloloina le mafaufau e o'o atu pe a toe foi i le fale. O le tulaga lea e aoga ai tele le taumafaiga e fa'atumauina le feso'otai.

O ai e mafai ona

asiasi?

E fautuaina aiga ma uo e asiasi. E oo atu i le to'afa tagata matutua e mafai ona asiasi i se pagota i soo se taimi. Siaki i le falepuipui pe afai e te mana'o e aumai le sili atu ma le to'afa tamaiti.

E mafai e pagota ona filifili e lē fia auai i se asiasiga. Afai o se pagota e to'atele tagata e ono asiasi atu, e tatau ona va'ai muamua e le au asiasi le tasi i le isi ina ia 'alofia le to'atele o tagata e auai i le taimi e tasi. E fesoasoani iai latou ē saunia asiasiga pe afai e te muai failoa atu i le pagota o lo'o e asiasi atu. E mafai ona e fa'aيلoa atu e ala i le tusi atu ia i latou, po'o le ta'u atu foi iai pe a latou telefoni atu ia te oe.

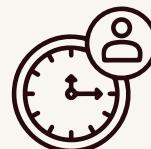
Ae ia manatua o le taimi lava e te ta'u atu ai iai latou o lo'o e asiasi atu, o le a latou fa'amoemoeina lou asiasi atu. Afai e ona sui au fuafuaga i le aso, e lē mafai ona e fa'afeso'ota'i le pagota e fa'aيلoa atu iai.

Fa'auluina o se

Asiasiga

Taimi asiasi

Mo taimi asiasi ma tulafono,
fa'amatalaga i asiasiga ma femālagagaiga
lautele, fa'amolemole fa'afeso'ota'i le lisi
o Fale puipui ma filifili le nofoaga e te
mana'o e asia.

Fa'auluina o se Asiasiga e fa'aāogaina ai le upega tafa'ilagi.

O le asiasiga e fa'aāogaina ai le upega
tafa'ilagi ua fa'atulagaina lea i luga ole
laina e talanoa ma feiloa'i ai tagata ma
pagota.

Pe vala'au i le nofoaga autu mo se
fesoasoani e fa'aulu ai se asiasiga.

Feso'otaiga ile

Telefoni

E lē mafai ona e telefoni i lou aiga mai i totonu o le falepuipui.

E maua e pagota ta'ito'atasi se pepa telefoni e ono numera e mafai ona fa'apolokalame mo aiga po'o uo. E mafai fo'i ona latou fa'asoaina ni numera se tolu mo auaunaga latou te ono manana'o e telefoni. E tatau ona iai sā latou tupe i totonu o le pepa telefoni e fai ai telefoni. E ono minute le umi ole telefoni e masani ai.

Tausiga mō oe ma lou tagata

Atonu o le'a fa'afaigata ona e nofo taula'i i ou lava manaoga pe'a e popole tele i le tulaga o lou aiga. Ae ui i lea, e te mana'omia le va'aia fo'l o lou soifua maloloina ma lou soifua manuia. E faigofie ona lē amana'ia fa'ailoga o le atuatuvale. Siaki le lisi o lo'o i lalo e iloa ai ni tulaga ua ono a'afia ai oe i le atuatuvale.

E eseese ituaiga lagona atuatuvale o tagata uma, o lea e mana'omia ai ona e atia'e lau lava auala e fa'afoi'a ai. O le lisi o fautuaga mo le tausiga o le tagata lava ia ua na o se ta'iala.

Afai e lē mafai ona e mauaina se fa'asinomaga e aoga mo oe, pe ua e fa'alagolago i le ava malosi, po'o fualau fa'asaina, po'o amioga e lē lelei e tau fa'agalo ai, atonu e aoga le talanoa i lau foma'i, pe saili mo se fesoasoani mai se foma'i mafaufau, tagata faigaluega lautele po'o se tagata faigaluega faufautua.

O le lisi lenei ei lalo o fa'ailogia o le atuatuvale:

- faigata ona moe;
- le 'ai po'o le 'ai tele;
- faigata ona fa'asoa manatu;
- faigofie ona ita;
- tiga maso, tiga le ulu, fa'afitauli o le manava;
- fa'aletonu le fa'atatau, fememea'i
- faigata ona mafaufau;
- musu e alu ese mai le fale;
- lagona atuatuvale, faanoanoa po'o le leai o se faamoemoe;

NUMBER EIGHT
PRISON PROJECT

Faafesootai matou

VISIT OUR WEBSITE

number8prisonproject.org.au

CONTACT US

For family support

families@number8prisonproject.org.au

MANA (Transition to Home)

mana@number8prisonproject.org.au

Chaplaincy (and Villawood Immigration Centre Support)

chaplaincy@number8prisonproject.org.au

General Enquiries

enquiries@number8prisonproject.org.au

OUR OFFICE (by appointment only)

Level 1, 13 Cleeve Street, Mount Druitt NSW 2770